

LEXIKÁLNO-SÉMANTICKÉ INOVÁCIE V SÚČASNOM UKRAJINSKOM JAZYKU V ASPEKTE PREKLADATEĽSKEJ PRAXE

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 1 (33) 2015

УДК 811.161.2'321

Пахомова С. Лексично-семантичні інновації в сучасній українській мові в аспекті перекладацького досвіду, 12 стор.; бібліографічних джерел – 7; мова – словацька.

Анотація. Статтю присвячено дослідженню лексико-семантичних інновацій у сучасній українській мові 2013-2015 років у контексті подій Євромайдану та військового конфлікту на сході України. Її актуальність обґрунтовується потребами українсько-словацької перекладацької практики. Мета статті – з'ясувати походження і здійснити семантичну інтерпретацію близько 50 нових слів, метафор, фразеологізмів, власних назв, табу і евфемізмів, пояснити нові значення і конотації, які створюють особливі труднощі для перекладачів з інших країн, поповнюючи склад безеквівалентної й фонові лексики. У статті кожна аналізовна одиниця подається у перекладі словацькою мовою.

Ключові слова: сучасна українська мова, українсько-словацький переклад, лексико-семантичні інновації, табу і евфемізми, метафори, фразеологізми, оніми.

Je všeobecne známe, že lexikálnosémantická úroveň jazykového systému sa odlišuje svojou otvorenosťou a dynamickosťou; okamžite reaguje na zmeny v spoločnosti, na transformácie, ktoré prebiehajú v kolektívnom vnímaní sveta a v dôsledku toho zostáva objektom vedeckého záujmu (pozri práce ukrajinských lingvistov J.A. Karpilovskej, O.O. Taranenko, O. H. Muromcevovej, D.V. Mazurikovej, O.A. Styšova, N.V. Stratulatovej a i.). Tieto procesy sú zvlášť aktívne v období kardinálnych spoločenských premien.

Hovoriac o ukrajinskom jazyku v súčasnosti, možno zaznamenať dve vlny výrazných inovačných procesov. Prvá z nich bola zapríčinená prestavbou a rozpadom Sovietskeho zväzu, druhá sa začala spolu s dramatickými udalosťami na kyjevskom Majdane nezávislosti trvajúcimi od 21. novembra 2013 do februára 2014 a spoločensko-politickými zmenami vyvolanými odklonom ukrajinského vedenia od deklarovaného kurzu na eurointegráciu, ktoré dostali názov *Euromajdan*. Proces kardinálnych premien spoločnosti trvá dodnes a jazykovede dáva možnosť pozorovať a zaznamenávať aktuálne jazykové zmeny. Dôležitosť skúmania lexikálnosémantických inovácií spočíva v tom, že lexikografická prezentácia verbálneho sociálno-politického priestoru nestačí za búrkou nových slov, sémantických posunov, metafor, tabu a eufemizmov. To spôsobuje zvlášť veľké komplikácie prekladateľom z iných krajín: uvedené novotvary aktívne dopĺňajú zásoby bezekvivalentnej a fónovej lexiky, ktorá, ako je známe, je vari najťažšia práve pri preklade. Výskum jazykovej tvorivosti nám však zároveň umožňuje pochopiť osobitosti národnej mentality

a jej transformáciu na súčasnom chronologickom priereze.

Ako objekt nášho skúmania sme vybrali okolo 50 nových lexikálnych jednotiek, vlastných názvov a frazém, ktoré sú charakteristické širokou používanosťou v súčasnej reči Ukrajincov – ústnej i písomnej. Ako prameň výskumu sme zvolili texty v ukrajinských masmédiách z rokov 2013-2015.

Politická situácia na Ukrajine, podmienená postmajdanovými udalosťami a následnou agresiou susedného Ruska, odzrkadľuje opozíciu konceptov *svoj – cudzí* s novou sémantickou náplňou a napomáha jej fixáciu jazykovými prostriedkami. Inovačné procesy pozorujeme v rôznych zónach lexikálnosémantického systému, príčiny produktivity tej či inej sémantickej sféry môžu byť pritom spojené s osobitosťami ľudského myslenia a života sociálneho kolektívu v určitých podmienkach a v určitom období (Balašiovová, s. 30). Pozorovanie sémantiky neologizmov nám dovoľuje vyčleniť tematickú skupinu *názvy osôb a skupín osôb*, ktorá sa v uvedenom kontexte ukazuje ako najotvorenejšia. Predstavíme ju najrozšírenejšími lexikálnymi jednotkami, ktoré sa v ukrajinskom jazyku objavili po roku 2013.

1. Apelatívne lexikálne jednotky

Ватники (vaťáci) – názov občanov, ktorí aktívne podporujú ideu „ruského sveta“ a majú nostalgiu za sovietskou minulosťou; vznikol na základe metaforického prenesenia *predmet – človek* od pomenovania prešívaneho teplého odevu s vatovou výplňou, čo asocjuje sovietske časy; skupina takýchto osôb sa nazýva *vata*.

Сеняпу (separovia) – eliminácia od *separatista*, obyvatelia Ukrajiny, ktorí sú za oddelenie východných a južných oblastí, aktívne

napomáhajú činnosť teroristických skupín v Doneckej a Luhanskej oblasti.

Колоради (*koloradi*, *mandelinky*) – metaforické prenesenie podľa farebnej príbuznosti: asociácia čierno-oranžovej georgijevskej stužky (ktorú okázalo nosia zástancovia separatizmu) s farbami „koloradského chrobáka“ (slov. *pásavka zemiaková*, *mandelinka*). V súčasnosti sa rozvíja synonymia slov *vaťák* a *kolorad*.⁶

Na protívahu týmto lexikálnym jednotkám s antonymickým významom sa používa slovo *ukrop*, *ukropi* – ruská výpožička (ukr. *krip*, slov. *kôpor*); znevažujúci názov Ukrajincov a zástancov jednotnej Ukrajiny aktívne využívaný v ruskej propagande; pochádza z prvých troch písmen v názve *Ukrajina*, spočiatku sa používala eliminovaná forma *ukri*, ktorá bola vzápätí transformovaná na *ukrop* kvôli dosiahnutiu urážlivejšieho a znevažujúcejšieho efektu. Na ukrajinskom jazykovom základe táto lexikálna jednotka rýchlo zmenila svoju konotáciu z negatívnej na pozitívnu. Dnes sa slovom *ukrop* označujú proukrajinsky naladení občania Ukrajiny, stalo sa dokonca názvom novej politickej strany, v ktorom sa UKROP dešifruje ako *ukrajinské združenie patriotov*. Pri skúmaní histórie tohto slova si na jednej strane nemožno nevšimnúť takú národnú črtu Ukrajincov ako sebaíronia a humor, na druhej strane aj šikovné využitie poznatkov agrotechniky: v poľnohospodárstve je kôpor rozšírený ako známy ekologický prostriedok boja s pásavkou zemiakovou, vôňa kôpru odpudzuje tohto škodcu, kôpor sa vysieva medzi riadkami a po obvode zemiakových polí. Lexikálna jednotka *ukrop* sa stala komponentom nových frazeologizmov: *Укropи тримаються пучком* (*Ukropi sa držia ako viazanička*), *Колорадський*

жук боїться укpона (*Koloradský chrobák sa bojí ukpona*), *Укpони воюють з колорадами* (*Ukropi bojujú s koloradmi*).

Podobné sémantické prehodnotenie – transformáciu negatívnej konotácie na pozitívnu – pozorujeme aj v používaní slovného spojenia *kyjevská chunta*, ktorým kremľovskí propagandisti nazývajú ukrajinských politikov nastupujúcich po Euromajdane a úteku V. Janukovyča.

Кіборгу (*kiborgovia*) – názov ukrajinských vojakov a dobrovoľníkov, ktorí 242 dní hrdinsky odolávali útokom separatistických ozbrojencov na doneckom letisku; vznikol na základe metaforického prenesenia, slovo *kiborg* je známe zo 60. rokov minulého storočia ako skratka „kibernetického organizmu“, vo vedeckej fantastike označuje androida, poločloveka-pološtroj.

Правосеку (*pravosekovia*) – aktivisti ukrajinského pravicového radikálneho vlasteneckého hnutia *Pravý sektor*, ktoré vzniklo počas protestov na Euromajdane. Po Majdane časť aktivistov spolu s dobrovoľníckymi práporami odišla brániť Ukrajinu do zóny protiteroristickej operácie (ruské médiá *pravosekov* vnímajú ako najväčších radikálov a nacionalistov na Ukrajine).

Титушку (*tituškovia*) – spoločný názov, ktorý vznikol na základe transonymizácie, má negatívnu konotáciu, označuje skupinu mladých, fyzicky zdatných násilníkov (vrátane športovcov, kriminálnych živlov a pod.) najímaných štátnou mocou v časoch V. Janukovyča na použitie hrubej fyzickej sily pri pouličných protestoch, na provokácie, zastrašovanie konkurentov vo voľbách a i.; neologizmus pochádza od priezviska športovca Vadyma Tituška, ktorý sa v roku 2013 „preslávil“ zbitím novinárky. Slovo nadobudlo značné rozšírenie v jazyku už počas Euromajdanu. Naproti tomu *tituškovia* na pomenovanie ľudí z opačnej strany barikád používali slová *majdown*, *majdanutý*, tie sa však neujali.

Жидобандерівці (*židobanderovci*) – toto kompozitum od etnonyma *žid* a názvu ukrajinských nacionalistov *banderovec* (podľa mena Stepana Bandery) aktívne používali *tituškovia*, *separovia* a *vaťáci* vo vzťahu k ľuďom, ktorých zaraďovali do kategórie cudzích – proukrajinsky naladených občanov, židov, obyvateľov západnej Ukrajiny, intelektuálov atď. Tento termín nie je plodom ruskej propagandy, ale samonázvom ľudí so židovskými koreňmi, ktorí podporili Euromajdan a ultrapravých ukrajinských nacionalistov. Vznikol ako reakcia na obvinenie Pravého sektora z antisemitizmu, ktoré zaznievalo z ruských médií.⁷

⁷ Движение «жидобандеровцев» на Украине даже вошло в моду, оно имеет свою символику — изображение меноры с зубами от трезубца. По сообщению издания «Киев Еврейский», «около трех тысяч лайков набрала в сети Facebook фотография нынешнего губернатора Днепропетровской области, гражданина Украины и Израиля, олигарха Игоря

⁶ Ruský režisér Kristian Žeregi v článku *Koloradský chrobák sa bojí ukpona* píše: „Я бы отметил слой графической культуры, литературу, поэзию, потому что появилось невообразимое количество талантливейших людей, которые никогда этим не занимались и вдруг начали писать, производить какой-то продукт. Характерно, с каким юмором это происходит. Потому что все информационные вбросы, что в Украине убивают снегирей, в Славянске распятый мальчик, насилуют инвалидов войны, презрительное название "укропы" – все преобразилось в элементы юморной культуры. Можно часто встретить появившиеся после этих вбросов шевроны "хунта" и "укроп". "Укроп" – это вообще стало одной из национальных идей в Украине, потому что георгиевскую ленту, которой пользуется Новоросия, называют колорадской, а укроп – это та трава, которую колорадский жук очень боится. Эта идея обыграна сейчас везде, каждый военный считает своим долгом нацепить шеврон "укроп", потому что это стебно. Это элемент визуальной культуры, который родился в ответ на жесткое информационное облучение, идущее со стороны России». [<http://www.svoboda.org/content/article/26873180.html>]

Iné tematické okruhy mimo lexikálno-sémantickej skupiny *názvy osôb a skupín osôb* sa nedopĺňajú tak výrazne neologizmami a sú zastúpené iba jednotlivými príkladmi.

Заблукати (zablúdiť) – toto sloveso získalo nový význam, keď v lete 2014 boli v Chersonskej oblasti Ukrajiny odhalení ruskí výsadkári, ktorí svoju prítomnosť zdôvodnili tým, že „zablúdili“.

Ленінопад (leninopad) – masová demontáž a búranie pamätníkov Lenina ako symbol rozlúčky Ukrajincov so sovietskou minulosťou; slovo vytvorené podľa modelu *снігопад, листопад*.

Автомайдан (Automajdan) – dopravná zložka Euromajdanu pozostávajúca z kolón osobných áut, vlastníci ktorých prijali za svoje idey Majdanu a plnili špecifické úlohy: blokovali administratívne budovy, hliadkovali v uliciach, sprevádzali aktivistov atď.

Постмайданний (postmajdanový) – chronologický znak javu, ktorý sa deje na Ukrajine po udalostiach Majdanu: *postmajdanový синдром, postmajdanové obdobie, postmajdanová Ukrajina, postmajdanový електорат, postmajdanová skutočnosť*.

Путінізм (putinizmus) – názov vládneho režimu, politickej mentality a štátnej ideológie súčasného Ruska v ostatnom desaťročí; má ostrú negatívnu konotáciu, pochádza od priezviska ruského prezidenta Vladimira Putina.

Вантаж-200 (náklad 200, v hovorovom štýle dvojstý) – názov-eufemizmus, ktorý vznikol v jazyku vojakov ako dôsledok tabu na slová „zabitý, mŕtvy“ v 80. rokoch 20. storočia počas vojenskej operácie ZSSR v Afganistane. Používa sa pri prevoze tiel. V súčasnosti prebieha determinologizácia tohto slova, z úzko vojenskej sféry sa mení na všeobecne známe a používané.

Вантаж-300 (náklad 300, v hovorovom štýle trojstý) – má analogický pôvod a používa sa vo význame „ranený, zranený“.

Гумконвой (humkonvoj, humanitárny konvoj) – nezákonná dodávka humanitárnej pomoci RF špeciálnou kolónou nákladných áut KAMAZ do zóny bojových udalostí cez ukrajinskou vládou nekontrolované časti štátnej hranice, bez colnej kontroly, s porušením národnej

legislatívy a všeobecne uznávaných medzinárodných noriem. Okrem humanitárnej pomoci tieto konvoje prevážajú zbrane, strelivo a pohonné hmoty pre ozbrojencov. *Humkonvoj* sa v súčasnom jazykovom prostredí neasociuje s humanitárnou, ale vojenskou misiou.

Do aktívneho slovníka používateľov ukrajinského jazyka prešlo niekoľko abreviátúr:

«ДНР» (*DLR, Donecká ľudová republika*) – ozbrojené teroristické zoskupenie, ktoré ucho пило moc v niektorých okresoch Doneckej oblasti a vyhlásilo takzvanú Doneckú ľudovú republiku;

«ЛНР» (*LLR, Luhanská ľudová republika*) – ozbrojená separatistická organizácia, ktorá ucho pilu moc v niektorých okresoch Luhanskej oblasti a vyhlásila nikým neuznanú Luhanskú ľudovú republiku;

АТО (ATO, antiteroristická операція) – protiteroristická operácia zameraná na predchádzanie a zastavenie činnosti ozbrojencov. V súčasných reáliách sa táto abreviatúra od apríla 2014 používa v ukrajinskom jazyku ako eufemizmus na pomenovanie rusko-ukrajinskej vojny rozpútanej na východe Ukrajiny.

2. Frazémy

Революція Гідності (Revolúcia dôstojnosti) – pod týmto výrazom zostali v jazyku vyššie uvedené udalosti mnohomesačného protestu Ukrajincov proti nadmernej koncentrácii moci v rukách Viktora Janukovyča, synonymá – *Euromajdan, Majdan*.

Небесна сотня (Nebeská rota) – viac ako 100 účastníkov Euromajdanu, ktorí zahynuli v Kyjeve vo februári 2014 počas potýčiek s predstaviteľmi silových štruktúr.

Диванна сотня, диванні війська (gaučová rota, gaučové vojská) – prívrženci Majdanu, ktorí podporovali ľudový protest v internete a sociálnych sieťach, ale do ulíc nevyšli.

Зелені чоловічки (Zelení mužíci) – príslušníci ruských špeciálnych jednotiek bez identifikačných znakov, ktorí v marci 2014 vtrhli na územie Krymu, zablokovali ukrajinské vojenské útvary a strategické objekty, čím začali anexiu Krymu.

Бойові буряти (bojovní Buriati) – ruskí žoldnieri z Buriatska (Sibír, RF) bojujúci v teroristických jednotkách na okupovaných územiach Ukrajiny.

Časť fejkových novín spomedzi kremľovských masmédií zanechala svoju stopu v súčasnej ukrajinskej frazeológii vo forme niekoľkých výrazov, ktoré majú v ukrajiničine humorné zafarbenie: *візитка Яроша, розіп'ятий хлопчик, два раби і клантик землі*.

Візитка Яроша (Jarošova vizitka) – žartovný výraz; vznikol ako výsmech propagandy ruských médií, ktoré na dôkaz účasti Pravého

---

гражданина Украины и Израиля, олигарха Игоря Коломойского в футболке с надписью «Жидобандера» и изображением меноры в виде трезубца». В социальной сети есть также фото встречи в синагоге, на которой киевская еврейская молодежь обсуждает вопросы, связанные с отправкой раненых майдановцев в Израиль. И под этим фото размещена подпись: «Совещание жидобандеровцев в синагоге». «Жидобандеровцами» называют себя и некоторые российские либералы, сторонники «революционной» Украины. Например, журналист Аркадий Бабченко еще в апреле написал: «Прошу считать меня жидобандеровцем». (М. Перевозкина. Откуда пошли жидобандеровцы //МК від 19.12.2014).

сектора v streľbe v Sloviansku ukazovali vizitku nájdenú v zhorenom aute.

Розп'ятий хлопчик (ukrižovaný chlapček) – prvok ruskej propagandy; objavil sa po príspevku v hlavnej ruskej televízii o trojročnom chlapčekovi ukrižovanom na informačnej tabuli v Sloviansku.

Два раби і клантик землі (Dvaja otroci a kúsok zeme) – výraz označujúci absurdnosť ruskej propagandy, ktorá vysvetľuje, že v zóne ATO bojujú ukrajinskí vojaci preto, lebo im sľúbili po kúsku zeme a dvoch otrokoch.

Рускій мiр (ruský svet, z rus. Русский мир) – názov neoimperialistickej geopolitickej doktríny Ruska opätovného spájania sovietskych zemí, čo sa vo vedomí Ukrajincom asociuje s pustošením, vojnou a hitlerovskou Treťou ríšou.

Уряд камікадзе (vláda kamikadze) – vláda vedená Arsenijom Jaceňukom, ktorá nastúpila po udalostiach Euromajdanu. Premiér pri predstavovaní nazval svoj Kabinet ministrov fungujúci v zložitých spoločenských a ekonomických podmienkach vládou *politických kamikadze*.

Цинічні бандери (cynickí banderovia) – ukrajinskí vlastenci s citom pre humor. Frazéma vznikla po prerieknutí sa prezidenta Petra Porošenka počas jeho emocionálneho vystúpenia, keď namiesto *cynickí banditi* povedal *cynickí banderovia*.

Паркетні генерали (parketoví generáli) – ponížujúci názov časti skorumpovaného ukrajinského vojenského velenia.

3. Propriálna lexika

Куля-в-лоб (gul'ka-do-čela) – prezývka premiéra Arsenija Jaceňuka, ktorú dostal v čase Majdanu; pochádza z frázy, ktorú vtedajší líder opozície ultimatívne vyslovil: „Ja v hanbe žiť nebudem. Zajtra pôjdeme spolu vpred. Keď gul'ka do čela, tak gul'ka do čela.“ Tento výraz označuje aj nesplnené sľuby.

Путлер (Putler) – prezývka ruského prezidenta Putina, ktorá vznikla v dôsledku kontaminácie s priezviskom Hitler.

Няш-мяш (ňáš-miaš) – prezývka generálnej prokurátorky anektovaného Krymu Natalie Poklonskej; pochádza z jej výrazu vysloveného počas prvej tlačovej konferencie: „Žiadne ňáš-miaš nedopustím!“

Донбабве (Donbabwe) – znevažujúce pomenovanie „DER“ a okupovanej časti Doneckej oblasti; je vytvorené na základe zvukovej asociácie s názvom krajiny Zimbabwe, bývalej britskej kolónie.

Луганда (Luhanda) – znevažujúce pomenovanie „LER“ a okupovanej časti Luhanskej oblasti; je vytvorené na základe zvukovej asociácie s názvom východoafrickej krajiny Uganda.

Лугандон (Luhandon) – názov okupovaných území Luhanskej a Doneckej oblasti s proruským obyvateľstvom; má negatívnu konotáciu, znevažujúci účinok onyma zosilňuje zvuková asociácia s vulgárnym názvom prezervatívu – *гондон, гандон*.

Новоросія (Novorusko) – oficiálny názov pre južnoukrajinské zeme anektované od 18. storočia Ruskou ríšou; v súčasnom ukrajinskom jazyku nadobudol nový denotát: nezákonne vzniknuté teritoriálne jednotky „DER“ a „LER“, ktoré vyhlásili nikým neuznaný štátny útvar *Novorusko* a vysunuli požiadavky na územie ďalších šiestich oblastí Ukrajiny.

Новосирія (Novosýria) – pomenovanie ruskej vojenskej operácie na Blízkom Východe v roku 2015; vzniklo analogicky s názvom *Новоросія (Novorusko)*.

Za ostatných 8 rokov bolo na Ukrajine a v Rusku urobených 20 prieskumov verejnej mienky (ruskou nezávislou analytickou organizáciou Levada-Centr) o postoji Rusov k Ukrajincom a naopak⁸. Výsledky každého prieskumu ukazovali, že Ukrajinci sa lepšie stavali k Rusom než Rusi k Ukrajincom: napríklad v roku 2009 malo takmer 90 % Ukrajincov pozitívny postoj k Rusom, ale iba o čosi viac ako 30 % Rusov zaujímalo takúto pozíciu k Ukrajincom. Sociologické prieskumy uskutočnené od septembra 2013 po február 2015 zaznamenali výrazné zmeny: pozitívny postoj Ukrajincov k Rusom sa znížil takmer trojnásobne.

Jazyk podobne ako lakmusový papierik zaznamenáva premeny a tendencie v spoločnosti aj na medzinárodnej scéne a vyjadruje ich pomocou vlastnej lingválnej techniky, prudko reagujúc na nálady obyvateľov. Zmeny vzťahy k Rusom sa odzrkadľujú v nových expresívnych lexikálnych jednotkách *рашизм (rašizmus)*, *путінізм (putinizmus)*, *Путлер (Putler)*, *путіноїд (putinoid)*, *рашка (raška)*, *кремлядь (kremľad')* a i.

Výskum lexikálnosémantických inovácií v súčasnom ukrajinskom jazyku nám dovoľuje nielen nájsť niekoľko desiatok nových slov, významov a výrazov, pozorovať dynamiku jazyka, ktorá okamžite reaguje na spoločenské zmeny, ale tiež precítiť mentalitu ukrajinského národa, jeho nezlomného ducha i romantizmus, hrdinstvo i vlastenectvo, humor i schopnosť sebaironie a zároveň svedčí o premenlivosti jazykovej mapy sveta, ktorá podlieha zjavnému vplyvu extralingválnych faktorov.

⁸ Российско-украинские отношения в зеркале украинского кризиса (03.10.2014). Dostupné na internete: <http://www.levada.ru/03-10-2014/rossiisko-ukrainskie-otnosheniya-v-zerkale-ukrainskogo-krizisa>

Literatúra

1. Балашова, Л.В. Русская метафорическая система в развитии: XI–XXI вв. / Л.В. Балашова. – М.: Рукописные памятники Древней Руси : Знак, 2014. – 632 с.
2. Карпіловська Є.А. Тенденції розвитку сучасного українського лексикону: чинники стабілізації інновацій / Є.А. Карпіловська // Українська мова. – 2007. – № 4. – С.3-15.
3. Мазурик, Д.В. Інноваційні процеси в лексиці сучасної української літературної мови (90-і роки ХХ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Д.В. Мазурик. – Львів, 2002. – 21 с.
4. Муромцева, О.Г. Розвиток лексики української літературної мови в другій половині XIX - на початку XX ст. / О.Г. Муромцева. – Харків : Вища школа, видавництво при ХДУ, 1985. – 152 с.
5. Стишов, О.А. Динамічні процеси в лексико-семантичній системі та в словотворі української мови кінця XX ст. (на матеріалі мови засобів масової інформації) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. А. Стишов. – Київ, 2003. – 33 с.
6. Стратулат, Н.В. Дериваційні та семантичні неологізми в лексичній системі української мови (на матеріалі тлумачного Словника української мови в 20-ти томах) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н.В. Стратулат. – Київ, 2009. – 20 с.
7. Тараненко, А.А. Языковая семантика в ее динамических аспектах: Основные семантические процессы / А. А. Тараненко. – Київ: Наукова думка, 1989. – 252 с.

Светлана ПАХОМОВА

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКИЕ ИННОВАЦИИ В СОВРЕМЕННОМ УКРАИНСКОМ ЯЗЫКЕ В АСПЕКТЕ ПЕРЕВОДЧЕСКОГО ОПЫТА

Аннотация. Стаття посвящена исследованию лексико-семантических инноваций в современном украинском языке 2013-2015 годов в контексте событий Евромайдана и военного конфликта на востоке Украины. Её актуальность обосновывается потребностями украинско-словацкой практики перевода. Цель статьи – проанализировать происхождение и осуществить семантическую интерпретацию около 50 новых слов, метафор, фразеологизмов, имен собственных, табу и эвфемизмов, объяснить новые значения и коннотации лексических единиц, пополняющих состав безэквивалентной и фоновой лексики и создающих особенные трудности для переводчиков из других стран. В статье каждая анализируемая единица подается в переводе на словацкий язык.

Ключевые слова: современный украинский язык, украинско-словацкий перевод, лексико-семантические инновации, табу и эвфемизмы, метафоры, фразеологизмы, онимы.

Svitlana PAKHOMOVA

LEXICAL AND SEMANTIC INNOVATIONS IN THE CONTEMPORARY UKRAINIAN LANGUAGE IN THE TRANSLATION PRACTICE

Summary. The article investigates lexical and semantic innovations in contemporary Ukrainian language in 2013-2015 in the context of Euromaidan events and military conflict in eastern Ukraine. Around 50 new words, metaphors, phraseological units, proper names, taboos, euphemisms, novelties and connotations have been analyzed to define their origin with introduced semantic interpretation. They represent particular difficulty for interpreters (translators) from other countries contributing to culture-specific and background vocabulary. The article offers translation into Slovakian language of all units in question.

Key words: contemporary Ukrainian language, Ukrainian and Slovakian translation, lexical and semantic innovations, taboos and euphemisms, metaphors, phraseological units, onyms.

Стаття надійшла до редакції 28.08.2015 р.

Пахомова Світлана Миколаївна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри словацької філології ДВНЗ «Ужгородський національний університет»